

WHAIKORERO A PIHOPA NERIKENA.

E AKU hoa aroha e nga Minita nei, e nga manrai Reimana, e tania ma, e aku teina e nga tangata kai Hapa Tapu o te Hahi o nga Apotoro, puta noa i te ao

TENA KOUTOU,

No muri mai i tera tunga o te Hui nei kua oti etahi tangata Maori te whakauru ki te tikanga Rikona, tokotoru, ki te whakapiriti, tokorua; na to tatou matua i te Rangitena. Na konei ka tino whakapai tatou ki te Atua Kaharawa.

Tetahi mea ano e whakapai ai tatou ki a ia ko te mahi a Nikora Tautau i tenei Pihopatanga i nga tau 12 ka hori nei. Kua hoki tena ki tonu ake Pihopataunga, ki to Waipapa. Kei te tungi tatou kia ia kei te hari ia te iwi i Waipapa kia ia. Ma te Atua i a e manaki e tiaki.

Kea mutu te mahi a tetahi o a tatou minita a Reihana Kamiti. Kua kapotia hoki. He kai mahi i a na te Atua i manaakitia ai tana mahi. Mara ia e whakamarie i te mea ka whakamutua tana mahi inaianei.

Ko tenei ka 4 nga Rikona ka 13 nga Piriti whaka maori e mahi nei i roto i to ratou ake iwi.

Kua oti etahi tikanga te whakarite mo nga tangata e whakaminitatia ana. Ko nga tikanga ra mo nga pakeha me whai tikanga ano nga Maori na e peratia ana hoki i era atu Pihopatanga i Niu Tirenenei; e rua ana tino tikanga.

- (1) E kore e whakaurua mai te tangata kua neke ona tau i te 30. Te take, mo te tikanga penihana.
- (2) Me reo Ingirihī aua tangata katoa. Ta te mea kei te akona taua reo e nga tumariki i nga kura kawanaatanga, na me mohio hoki nga minita ki te reo kihi. He mea ano ka karakia ana minita i roto i nga pakeha, na, me pakeha te reo.

Ka ora teku ngakau i te mea kua rite tetahi wahi o te mahi o nga kai mahi i runga i te tikanga o te Tahua nui o te Hahi Maori. He puhua i te mahi i e tahi wahi, otiia kua pai te timatatanga. Kua tapiritia te 5 pauna ki te oranga o nga minita, he 60 pauna ra te oranga i te tau. Kei te mohio ano matou ka koni ake ano a tera tau. Kua e tatu o tatou ngakau kia rite ra ano ki te 75 pauna te moni mo ia minita, mo ia minita i te tau.

Ko nga kura e rua i Akarana kei te pai te mahi e 58 nga tamariki kei a Tipene e kura ana; toko 7 kei reira tonu e noho ana ki te ako i etahi mahi. E 40 kotiro kei Kuini Wikitoria kura, tokorua nga mea e utua ana e o raua matua, me etahi ko tetahi wahi.

He oranga ngakau tena. Ko tetahi mea hoki e ngahau ana ko te nohoanga o etahi o aua kotiro tokorua ki te kura, kia ako ai i te mahi turoro i te Hohipera i Akarana. He mea ena i mohiotia ai kei te mahia ano e tonu ringa ake ta te Maori mahi. Ki te tara te hapui o nga mahi whakaora minita kura a te Maori ka tara ano ta matou hapui i te tonu ki nga pakeha kia uru mai ki taua mahi. He mahi hou ano tenei ka whakamaturia nei, he wahi e pakeha hei mahi i roto i te Maori, ara ki Waikato, a kei Otahuhu inaianei e ako ana i nga mahi whakawahi. Na tetahi komiti mihinare o te motu nei tena whakaora. Na te Atua i a i whakarongo mai ki a matua iwi, a he whakapai tenei ki a ia mana i whai whakaora ai taua komiti ki a tatou.

I tera tunga o te Hui nei, i kua mai e koutou kia tuhi atu au ki te Pirimia mo runga i nga take rua kua rite ano i a au; koinei:—

(a) Mo nga Marena, ki ta koutou kia rite te mana o nga marena a nga Minita Maori, ki ta nga Minita pakeha, kia whakamanaia e te Ture no Heptema 16, 1905, ka tae mai te whakautu a te Pirimia; koinei:—"Kua whakaritea e te Kouti Nui, tenei, ko nga marena a te Maori kia raua ano ka mana ki ta Ture ki te mea na tetahi Minita Kuraitiana i ma, rena."

He take mai rawa tena, a, he nui te whiriwhiri, te ata whakaora kia tau pai ai te noho a te Maori i runga i nga ritenga marena. Ki te marenatia nga Maori tokorua i runga i ta te Hahi ritenga na he tane he wahiine raua tahi, a, mate noa. Na, me whakahaere te tikanga a te Hahi, ki te mea ka takahia e tetahi tangata, wahiine ranei, tena marena a te Hahi, a te Ture; e kore e whakaaetia kia moe noa iho i runga i ta te Maori tikanga a mua atu.

Ko tetahi tikanga o ta koutou take korero ko tenei:—Ara, kia pa nga tikanga a te Ture marena o te tau 1904, ki nga marena katoa a te Maori. Ma te panui anake a te Kawana tena e taera ai i roto i etahi takiwa, a kua tuhia mai e te Pirimia kia au, kua mea mai ki tana mahara "kahore he panui pera ki a puta noa." He mea uaua rawa tena te whakarite i nga tikanga e te ture o te tau 1904 i